

Gemeente Heerlen
definitief

Mobiliteitsmanagementsplan

Kindcentrum Aarweg

Omdat we ons verplaatsen

adviseurs
mobiliteit
**Goudappel
Coffeng**

Gemeente Heerlen
definitief

Mobiliteitsmanagementsplan

Kindcentrum Aarweg

Datum	7 februari 2018
Kenmerk	HLN080/Hkd/0629.03
Eerste versie	18-12-2017

Documentatiepagina

Oprichtgever(s)	Gemeente Heerlen definitief
Titel rapport	Mobiliteitsmanagementsplan Kindcentrum Aarweg
Kenmerk	HLN080/Hkd/0629.03
Datum publicatie	7 februari 2018
Projectteam Goudappel Coffeng	Ruben Ratgers, Suzanne Spapens, Daphne van den Hurk, Lennert Bonnier

	Inhoud	Pagina
1	Doel mobiliteitsplan	1
2	Veranderen van (gewoonte)gedrag	3
2.1	Fasen van gedragsverandering	3
2.2	Betrokkenen betrekken	5
3	Limburgs verkeersveiligheids-label	7
4	Met welke acties	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Doelgroepen	10
4.3	Acties per doelgroep	11
4.3.1	Personeel	11
4.3.2	Leerlingen	12
4.3.3	Ouders	13
4.3.4	Omwonenden	17
5	Ideeën voor de komende jaren	18

1

Doel mobiliteitsplan

Aanleiding

Dagelijks gebeuren er ongevallen waar kleine kinderen bij betrokken zijn; wekelijks is er wel ergens een ongeval waar een kind omkomt in het verkeer. In circa 30% van deze gevallen was dit kind op weg naar school of vanuit school op weg naar huis. De veiligheid rondom school is voortdurend een thema in de media. Scholen kunnen een belangrijke rol vervullen in het verbeteren van de verkeersveiligheid. Enerzijds door, samen met de wegbeheerders, te zorgen voor een verkeersveilige schoolomgeving en anderzijds door aandacht te besteden aan verkeerseducatie. Ook het Kindcentrum aan de Aarweg wil structureel aandacht besteden aan verkeersveiligheid. Met de samenvoeging en uitbreiding van de twee scholen is er een directe aanleiding om dit thema actief ter hand te nemen.

Het doel van dit mobiliteitsplan is om maatregelen te ontwikkelen om de verkeersveiligheid in de schoolomgeving te verbeteren. De maatregelen in deze rapportage zijn gericht op het veranderen van verkeersgedrag en vervoerswijzekeuze.

In dit mobiliteits(management)plan wordt/worden...

- ... het beleid om te sturen om gedragsmaatregelen toegelicht (waarom is beleid noodzakelijk, hoe vorm te geven) en worden voor de verschillende doelgroepen activiteiten en/of maatregelen geformuleerd die hieraan een bijdrage kunnen leveren.
- ... ingegaan op de activiteiten en projecten die een bijdrage leveren in het structureel verbeteren van de verkeersveiligheid rondom de school.
- ... de afspraken vastgelegd die het Kindcentrum aan de Aarweg zowel intern als extern heeft gemaakt en voor de toekomst wil maken. Hiermee is dit mobiliteits(management)plan in feite ook een actieplan. Een actieplan dat in de aanloop naar de ingebruikname van het nieuwe Kindcentrum, maar zeker ook gedurende de komende jaren ingezet kan worden.

Een verkeersveilige schoolomgeving

Veel scholen in Nederland kampen met hetzelfde probleem: tijdens breng- en haaltijden van de school is de schoolomgeving druk, onoverzichtelijk en gevaarlijk. Veel ouders brengen hun kinderen met de auto naar school en ze willen allemaal zo dicht mogelijk bij de ingang van de school parkeren. Net daarvoor heeft het personeel de auto ook al in de directe omgeving van de school geparkeerd. Ook ouders die op de fiets komen, willen zo dicht mogelijk bij de ingang hun kinderen afzetten. En de kinderen die zelf fietsen, worden van de weg gedrukt door de auto's en besluiten op de stoep te gaan fietsen. En zo komen ook de voetgangers in een gevaarlijke situatie terecht. Al met al een gevaarlijke situatie rondom de school, waar iedereen veroorzaker en slachtoffer van is. Maar dat wil niet zeggen dat er niets aan te veranderen is.

Verkeersgedrag beïnvloeden

Verkeersgedrag beïnvloeden wordt onder meer bewerkstelligd met verkeersmaatregelen in de omgeving van de school en de routes er naar toe. Gelijktijdig met de nieuwbouw van de basisschool op de locatie aan de Aarweg wordt dan ook de fysieke schoolomgeving aangepast. Het gaat daarbij ondermeer om de inrichting van de Ovidiusstraat, het schoolterrein, de fietsenstalling en het parkeren. **Maar mobiliteitsbeleid wint aan effectiviteit wanneer naast deze fysieke maatregelen ook wordt gestuurd op gedragsmaatregelen.** De notitie 'verkeersonderzoek schoolomgeving - Kindcentrum Aarweg' gaat in op de fysieke maatregelen om de schoolomgeving aan te passen. In dit mobiliteits(managements)plan ligt de focus op gedragsmaatregelen voor het creëren van een veilige schoolomgeving.

Leeswijzer

Om aan de slag te kunnen met gedragsverandering is het van belang de fasen van gedragsverandering te kennen. Dat geldt voor nu maar ook voor de komende jaren, zodat (de acties uit) het mobiliteits(management)plan op het juiste moment worden ingezet. In hoofdstuk 2 staan deze fasen beschreven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het Limburgs Verkeersveiligheidslabel, een (landelijk)keurmerk dat basisscholen kunnen behalen als ze voldoen aan een aantal criteria. In hoofdstuk 4 worden de activiteiten en acties beschreven die genomen moeten en kunnen worden om de verkeersveiligheid en het mobiliteitsgedrag rondom school verder te verbeteren. Naast de acties vanuit (de doelgroepen van) het Kindcentrum wordt ook ingegaan op overige doelgroepen. Aanvullend op de acties en maatregelen worden in hoofdstuk 5 een aantal maatregelen/acties beschreven die de komende jaren toegepast kunnen worden.

2

Veranderen van (gewoonte)gedrag

Aan de fysieke schoolomgeving is dikwijls al veel aandacht besteed. Maar bij het gebruik van de omgeving gaat het soms nog mis:

- 'Ouders brengen hun kinderen met de auto naar school en ze willen allemaal zo dicht mogelijk bij de ingang van de school parkeren'
- 'Ook ouders die met de fiets de kinderen brengen, willen zo dicht bij de ingang hun kinderen afzetten'
- 'Kinderen die zelf fietsen, fietsen over het trottoir en hinderen daarmee de voetgangers'

Al met al situaties rondom school waar iedereen veroorzaker en slachtoffer is. Maar dat wil niet zeggen dat er niets aan te veranderen is. Bij het ontwikkelen van (nieuwe) activiteiten is het van belang te beseffen dat het permanent veranderen van gedrag via een aantal fasen verloopt en niet altijd meteen effect heeft. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende fasen die leiden tot **gedragsverandering**.

2.1 Fasen van gedragsverandering

Er bestaan meerdere modellen die verschillende fasen van gedragsverandering uiteenzetten. In deze paragraaf gaan we uit van **5 fasen van gedragsverandering**. Deze fasen zijn weergegeven in figuur 2.1. Om het beïnvloeden van gedrag succesvol te maken, helpt het om te ontdekken in welke fase iemand zit. Mensen zijn namelijk niet in staat om te grote stappen te nemen om hun gedrag te veranderen. Het is daarom zinloos om iemand die in fase 1 zit te stimuleren met een maatregel die gericht is op iemand uit fase 5. Bovendien, iedere verandering naar een volgende fase vergt namelijk een andere aanpak. Terugval is een wezenlijk onderdeel van het veranderingsproces. Bij een terugval is er nog geen man overboord. Verandering gaat vaak met vallen en opstaan en van zo'n terugval kun je leren. Wijs mensen niet af en bied ze een tweede kans! En voorkom dat mensen afhaken.

Figuur 2.1 Fases van gedragsverandering

2.2 Betrokkenen betrekken

In veel gevallen is een groot deel van het succes van de maatregelen afhankelijk van een actieve deelname van betrokkenen. Wanneer een maatregel of een project breed gedragen wordt, is de kans groter dat de voortgang van het project gewaarborgd is. Het is daarom van belang stil te staan bij de juiste manier om betrokkenen te benaderen. Drie aanbevelingen om de betrokkenen te benaderen zijn de volgende:

1. Timing

Mensen zijn het meest ontvankelijk voor gedragsbeïnvloeding als ze uit hun routine zijn of worden gehaald. De eerste schooldag van een van de kinderen is een dergelijk moment. De ochtend routine wordt anders, omdat het kind naar school gebracht moet worden. Dit is een moment waarop het haal- en brenggedrag van ouders wordt bepaald voor de komende jaren. Dit geldt ook voor de eerste schooldag op de nieuwe school met nieuwe schoolomgeving. Goed moment dus om ouders een duwtje in de juiste richting te geven en ze richting het gewenste gedrag te sturen. Daarnaast is er tijdens een schooljaar een aantal andere momenten dat uitnodigt tot gedragsbeïnvloeding. Na kortere vakanties, zoals de herfst- en kerstvakantie kunnen bijvoorbeeld ook nieuwe gedragingen geïntroduceerd worden.

2. De kracht van herhaling

Bij het communiceren van nieuwe ideeën of boodschappen is het van belang deze boodschappen herhaaldelijk over te brengen. Hierdoor worden ze overtuigender en effectiever. Onderzoek toont namelijk aan dat mensen boodschappen die ze vaker horen waarheidsgetrouwer vinden, dan boodschappen die ze voor het eerst horen. Het geeft ook het beeld dat bijvoorbeeld de school het onderwerp belangrijk vindt. Ook bij het aanleren van nieuw gedrag, is herhaling noodzakelijk. Pas wanneer nieuwe gedragingen veel herhaald worden, kan nieuw gewoontegedrag opgebouwd worden. Daarnaast is het raadzaam om de verschillende interventies of maatregelen elkaar op te laten volgen, zodat de doelgroep geen tijd krijgt om terug te vallen in het oude probleemgedrag.

3. Koppeling aan andere schoolprogramma's

Vanuit een effectieve tijdbesteding wordt aanbevolen de combinatie op te zoeken met andere schoolprogramma's. Hierbij kan gedacht worden bijvoorbeeld 'De gezonde school', waarbij gezondheid en bewegen centraal staat. Of het programma 'Veiligheid op school'.

De beste manier om betrokkenen te activeren, is in een persoonlijk gesprek. Uit de praktijk blijkt dat het aanspreken van ouders beter werkt dan een oproep in de schoolkrant. Ouders zijn aan te spreken op het schoolplein, of in de geparkeerde auto. Mensen zijn eerder geneigd met een verzoek in te stemmen wanneer de activiteit verder in de toekomst plaatsvindt. Op korte termijn zien mensen namelijk meer hindernissen en zijn ze zich meer bewust van de tijdstippen wanneer ze verhinderd zijn om deel te nemen aan vrijwilligershulp. Op lange termijn spelen deze drempels een kleinere rol en zullen mensen eerder instemmen. Zorg dat iedereen die nodig is om de maatregel tot een succes te maken, geïnformeerd is.

**FILEPROBLEEM
ROND SCHOLEN
OPGELOST**

**OUDERS BEKEKEN
HUN KINDEREN
NOG EENS GOED**

**»HÉ
ER ZITTEN OOK
VOETJES ONDER«**

Loesje

postbus 1045
6801 BA Arnhem www.loesje.nl

In de praktijk werkt het het beste als iedere partij zijn eigen verantwoordelijkheid erkent en er een situatie ontstaat van 'samen verantwoordelijk': de ouders maken onderling afspraken over beter gedrag, de school zorgt voor goed verkeersonderwijs en de veiligheid van de kinderen op het terrein van de school en de gemeente zorgt voor de oplossing van eventuele knelpunten op straat.¹

---

¹ De Schoolspits: een boek vol ideeën over veilig brengen en halen, Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Utrecht (2000)

3

Limburgs verkeersveiligheidslabel

In 1997 is de provincie Noord-Brabant gestart met een project om verkeerseducatie op Brabantse scholen een permanente plaats te geven. Dit heeft geresulteerd in het project Brabants Verkeersveiligheidslabel (BVL). In de provincie Limburg is dit initiatief door het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) overgenomen en sinds 2006 geïmplementeerd. **Het Limburgs Verkeersveiligheidslabel (LVL) is een (landelijk)keurmerk dat basisscholen kunnen behalen als ze voldoen aan een aantal criteria. Naast aanpassingen aan infrastructuur behelst dit onder meer aandacht voor verkeerseducatie.**

Om het LVL te behalen moet voldaan worden aan 80% van de eisen die het ROVL stelt. Deze eisen zijn weergegeven in de kaders op de volgende pagina's. De Tarcisiusschool in Heerlen heeft op verschillende onderdelen al flinke stappen gemaakt. Zo heeft de school een verkeerscoördinator en wordt aandacht besteed aan verkeerseducatie. In de toekomst kan het Kindcentrum aan de Aarweg nog verschillende stappen maken voor het behalen van het LVL.

SCHOOLORGANISATIE

1. Verkeerseducatie is opgenomen in het schoolplan.
2. Er is een actieplan/jaarplanning opgesteld met activiteiten/maatregelen op het gebied van verkeerseducatie:
3. In de schoolgids is een tekst opgenomen over verkeersveiligheid.
4. Er is een interne verkeerswerkgroep actief.
5. De school heeft minimaal één verkeersouder (VVN).
6. Er zijn hulpouders voor de ondersteuning van verkeerseducatie.
7. De school werkt samen met andere instanties op het gebied van verkeerseducatie (uitgezonderd het gemeentelijk verkeersnetwerk).
8. De school neemt deel aan verkeersprojecten/-activiteiten van externe organisaties, zoals 'de scholen zijn weer begonnen', streetwise, fietscontrole, vrachtwagen en dode hoek enz.

THEORETISCHE VERKEERSEDUCTIE

9. Verkeerseducatie is per groep opgenomen in het lesrooster en wordt als zodanig uitgevoerd.
10. Er wordt een actuele verkeersmethode gebruikt.
11. Voor verkeerseducatie worden additionele materialen ingezet:
  - a. in de onderbouw,
  - b. in de middenbouw,
  - c. in de bovenbouw.
12. Groep 7 en/of 8 neemt/nemen deel aan het theoretische verkeerseexamen
13. In andere lessen worden aspecten van verkeer behandeld.

PRAKTISCHE VERKEERSEDUCTIE

14. Groep 7 en/of 8 neemt/nemen deel aan het praktische verkeerseexamen.
15. De school voert vanuit de lesmethode praktische verkeersactiviteiten uit op het schoolplein:
  - a. in de onderbouw,
  - b. in de middenbouw,
16. De school voert vanuit de lesmethode praktische verkeersactiviteiten uit in de directe schoolomgeving:
  - a. in de onderbouw,
  - b. in de middenbouw

VERKEERSVEILIGE SCHOOLOMGEVING EN VERKEERSVEILIGE SCHOOL-THUISROUTE

- 17.** Er wordt planmatig aandacht besteed aan school-thuisroutes:theorielessen worden in de praktijk gebracht.
- a. in de onderbouw,
  - b. in de middenbouw,
  - c. in de bovenbouw.
- 18.** Er wordt planmatig aandacht besteed aan de toekomstige school-thuisroutes van groep 8.
- 19.** De school is veilig bereikbaar voor voetgangers (uit verschillende richtingen).
- 20.** De school is veilig bereikbaar voor fietsers (uit verschillende richtingen).
- 21.** Er zijn voldoende fietsenstallingen.
- 22.** Er is een veilige schooluitgang.
- 23.** De school heeft minimaal één leerkracht die is opgeleid tot verkeersbrigadier of -regelaar.
- 24.** De routes naar buitenschoolse activiteiten (bijvoorbeeld de gymzaal) zijn veilig.

DE BETROKKENHEID VAN OUDERS BIJ VERKEERSEUCATIE

- 25.** Afgelopen jaar zijn ouders door minimaal 3 communicatiemiddelen geïnformeerd over de activiteiten op het gebied van verkeerseducatie.
- 26.** Ouders krijgen informatie over de wijze waarop zij praktisch met hun kind(eren) kunnen oefenen en voorbeeldgedrag kunnen vertonen op het gebied van verkeersveiligheid.
- 27.** Over het parkeren rond de school en het halen en brengen van kinderen zijn afspraken gemaakt en vastgelegd in een parkeerplan. (In het parkeerplan staat aangegeven waar ouders/verzorgers hun kinderen kunnen brengen en halen waar ze kunnen parkeren.)
- 28.** Verkeersveiligheid staat op de agenda van de medezeggenschapsraad.

4

Met welke acties

4.1 Inleiding

In het ontwerp van de buitenruimte van het Kindcentrum is veel aandacht besteed aan de verkeersveiligheid van de schoolomgeving. Daarom wordt de Ovidiusstraat (de hoofd aanrijroute voor het fietsverkeer) vanaf de Julianusstraat tot de Vergiliusstraat ingericht als schoolzone. Dit maakt het ook aantrekkelijker om met de fiets naar school te gaan. Door het kort parkeren aan de westkant van de school te plaatsen, wordt ervoor gezorgd dat het kort parkeren een duidelijke plek krijgt. Het conflict met vooral fietsers wordt hiermee zoveel mogelijk beperkt. Dit komt de verkeersveiligheid ten goede. Door het inrichten van een speciale K+R zone hoeven ouders niet meer op straat stil te staan om hun kind voor de deur af te zetten. Ook in de directe omgeving maken verschillende verkeersdeelnemers gebruik van de infrastructuur en de (parkeer)voorzieningen. Het is van wezenlijk belang om de gedragsregels rondom school ook te communiceren met deze gebruikers, zodat zij weten wat de nieuwe 'gedragsregels' zijn. Het gezamenlijk (symbolisch) ondertekenen van deze gedragsregels door de belangrijkste stakeholders verstevigt de betrokkenheid en kan een extra impuls geven.

4.2 Doelgroepen

Het mobiliteitsplan is bedoeld om gedragsverandering teweeg te brengen bij verschillende gebruikers van de school en haar directe omgeving. **Personeel, ouders, kinderen** en **omwonenden** maken allemaal gebruik van het nieuwe gebouw en omgeving. Deze doelgroepen hebben allemaal hun eigen beweegredenen om zich te gedragen zoals ze zich gedragen.

4.3 Acties per doelgroep

Voor de vier doelgroepen personeel, ouders, kinderen en omwonenden worden in de navolgende paragrafen maatregelen (afspraken, acties en activiteiten) geschetst.

4.3.1 Personeel

Onder personeel van het kindcentrum scharen we allen die beroepsmatig en frequent de school bezoekt. Naast leerkrachten betreft dit het niet-onderwijzend personeel, remedial teachers, enzovoort.

Maatregelen:

Fietsstimulering door middel van een 'Fietsplan'. Voor personeel geldt dat zij gestimuleerd worden om per fiets of lopend naar school te komen.

Inzicht krijgen in de reistijden voor woon-werk verkeer. Hierdoor kan het personeel een weloverwogen keuze maken in plaats van voort te borduren op een jarenlange gewoonte. Dit kan bijvoorbeeld ook worden opgenomen in een convenant wat personeel moet ondertekenen. Niet om ze te dwingen maar om ze te betrekken en medeverantwoordelijk te maken.

Twee keer per jaar een peiling houden over de vervoerswijze van leerlingen en leerkrachten. Om inzicht te krijgen in het mobiliteitspatroon van de kinderen en de leerkrachten wordt twee maal per jaar een peiling gehouden hoe de kinderen naar school komen. Dit kan via een eenvoudig inventarisatieformulier en handopsteken in de klas ('Wie is er vandaag met de fiets naar school gekomen?', etc). Door deze regelmatige peiling wordt ook inzicht verkregen in de benodigde omvang van fietsparkeren en autoparkeren.

Informeer alle doelgroepen over de maatregelen. Informeren van alle gebruikers is de eerste stap om te komen tot het gewenste verkeersgedrag rondom school. De informatie moet voor alle doelgroepen toegankelijk zijn. De website van de school leent zich daar uitstekend voor. De bijgevoegde poster met de actiepunten uit dit mobiliteits(managements)plan kan op verschillende plekken in de school opgehangen worden.

Aan het begin van elk schooljaar ('de eerste schooldag') informeren de leraren de leerlingen over het komen naar school. Tijdens dit informatie'kwartiertje' wordt verteld:

- hoe je het beste naar school kunt komen (probeer zo veel mogelijk met de fiets of te voet te komen)
- waar je je fiets kunt neerzetten (en hoe je de fiets stalt)
- wanneer je met auto gebracht wordt, waar de ouders de auto moeten parkeren
- wat de Kiss&Ride betekent
- wat de inrichting van de Ovidiusstraat (vanaf de Julianusstraat tot de Vergiliusstraat) als schoolzone betekent.

4.3.2 Leerlingen

Onder leerlingen van het kindcentrum vallen alle leerlingen van groep 1 tot en met 8. De kinderen van de peuterspeelzaal worden vanwege de leeftijd (<4 jaar) geen speciale maatregelen opgenomen. Zij worden immers altijd gebracht en gehaald door ouders of verzorgers.

De kinderen kunnen een belangrijke bijdrage leveren zowel inhoudelijk als in de dialoog met hun ouders. Met de volgende acties kunnen leerlingen tijdens de verkeerslessen aan de slag gaan en/of kunnen ingepast worden in het verkeersonderwijs. En niet onbelangrijk: kinderen zijn eerlijk over hun vervoerwijze. Ze betrokken maken levert een krachtige dialoog met de ouders op. Hierna zijn een aantal acties beschreven die geschikt zijn:

Maatregelen:

Routeplanner

Leerlingen maken jaarlijks een routeplanner van hun huis naar school. Om meer inzicht te krijgen in de routes naar school en de mogelijke vervoerswijzen, maken kinderen in groep 7 jaarlijks in de verkeersles een routeplanner van hun huis naar school. Hierbij wordt het aantal kilometers en de tijdsduur vergeleken voor de verschillende reismogelijkheden (auto, fiets en lopen). De leerlingen zetten de resultaten op papier. Deze concrete informatie wordt vervolgens aan de ouders doorgegeven. Aan de hand van deze informatie worden niet alleen de leerlingen maar ook de ouders bewust gemaakt van de verschillende opties die ze hebben, waardoor ze eerder hun gedrag zullen aanpassen. Kinderen kunnen met de routeplanner in de hand de ouders vertellen waarom ze met de fiets of te voet naar school willen. Een goede aanvulling hierop is dat een groep 8-er samen met een kind van de onderbouw de route voor het kind van de onderbouw in beeld brengt. Op deze manier kan een nog bredere doelgroep worden bereikt. *Het is van belang om deze actie ook al voorafgaand aan de opening van het nieuwe Kindcentrum uit te voeren, zodat het gewenste gedrag vanaf de eerste dag zoveel mogelijk tot stand komt. Dit is een fase waarin mensen nieuwe keuzes maken en het meest open staan voor een verandering.*

Verkeersquiz

Kinderen en ouders maken samen een verkeersquiz met zowel algemene vragen als specifieke vragen over de schoolomgeving van het Kindcentrum. Door vragen te beantwoorden over verkeer en verkeersveiligheid, wordt hun kennis getest. Tegelijkertijd biedt het aanknopingspunten voor ouders en kinderen om met elkaar in gesprek te gaan. Ouders krijgen inzicht in de verkeersontwikkeling van hun kinderen. Kinderen leren van hun ouders de verkeersregels en hoe ze zich veilig kunnen gedragen in bepaalde situaties. Dit is een vorm van informele verkeerseducatie.

Op-de-fiets-naar-school-dag

Een 'op de fiets naar school dag' die eens in de zoveel tijd plaatsvindt, haalt ouders en kinderen uit hun gewoontegedrag van het autogebruik. Op deze dag komen alle kinderen met de fiets naar school. Er worden afspraken gemaakt met kinderen en ouders en de dag wordt ruim van tevoren aangekondigd. Omdat de kinderen bij de groep willen horen, zullen ze allemaal met de fiets naar school willen komen. Deze dag zou ten minste twee maal per jaar moeten plaatsvinden. Een maal in het begin van het schooljaar en een maal in maart ('de lente is weer begonnen, fiets jij ook naar school?').

Stickers sparen met fietsen en lopen

Deze actie kan ook uitgebreider plaatsvinden. Kinderen gaan aan de slag met een spaarsysteem, waarbij ze elke keer als ze met de fiets of te voet naar school gebracht worden, een sticker in een speciaal daarvoor gemaakt stickerboekje krijgen. Kinderen die een bepaald aantal stickers bij elkaar gefietst of gelopen hebben, worden beloond. Een draai aan het rad van fortuin bepaalt de prijs. Nog leuker blijkt het als de kinderen met hun eigen groep stickers kunnen verzamelen. Dit versterkt de saamhorigheid in de klas, ze kunnen met de klas iets verdienen. Ook maakt dit het praktisch gezien eenvoudiger. Er hoeft minder aan het rad gedraaid worden.

4.3.3 Ouders

Ouders hebben een belangrijke voorbeeldfunctie. Het realiseren van gedragsverandering bij ouders is vaak lastig. Gedragsverandering bij deze groep gaat vaak stapsgewijs en vraagt om veel inspanning en inzicht in de verschillende fasen van gedragsverandering (zoals beschreven in hoofdstuk 2).

Toch is het betrekken van ouders belangrijk. Door de SWOV (Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid) is in 2010 een onderzoek uitgevoerd naar de rol van ouders bij informele verkeerseducatie (SWOV, 'De rol van ouders bij informele verkeerseducatie', R-2010-31, 2010). Opvallend is dat lichaamsbeweging een belangrijke rol speelt in de verkeersdeelname van het kind. Niet alleen hebben ouders van kinderen die meer aan lichaamsbeweging doen meer vertrouwen in de verkeersbekwaamheid van hun kind, maar ook begeleiden ze hun kind actiever in het verkeer. Bovendien nemen kinderen die meer aan lichaamsbeweging doen vaker zelfstandig aan het verkeer deel. Uit het genoemde onderzoek komt naar voren dat het de moeite waard is om ouders aan te zetten tot een meer proactieve vorm van begeleiding (uit zichzelf uitleg geven, voordoen hoe het moet en goed gedrag belonen). Ouders die hun kinderen begeleiden blijken vooral op te letten en te corrigeren als het kind iets fout doet. Ouders vinden dat er voor hen een belangrijke rol is weggelegd in het informele leerproces van kinderen in het verkeer. Maar het blijkt dat zij op dit gebied gebaat zouden kunnen zijn bij informatie waarop hun kinderen het beste leren.

Maatregelen:

Het moet voor ouders duidelijk zijn wat van hen wordt verwacht.

- Parkeren in de directe omgeving kan ten westen van het schoolgebouw. Daarnaast kan er ook buiten de directe omgeving geparkeerd worden. Een optie hiervoor is op de kop van het park aan de Cicerostraat en de Ovidiusstraat. In de huidige situatie wordt veelal buiten de parkeerplaatsen geparkeerd, waaronder ook voor de garageboxen van omwonenden. Gerichte handhaving is in de toekomstige situatie nodig om overlast van fout geparkeerde auto's te verminderen.
- Er is een speciale Kiss&Ride-zone ingericht ten noorden van het Kindcentrum. Kiss&Ride betekent uitstappen en direct doorrijden. U mag hier niet stil blijven staan en blijven wachten of parkeren.
- De Ovidiusstraat is ingericht als schoolzone, dat betekent dat de auto te gast is. In de directe omgeving wordt herkenbaar aangegeven dat het een schoolomgeving betreft.

Om dit te ondersteunen maakt het Kindcentrum een flyer waarin het schetsontwerp is opgenomen. Hierop staan duidelijk de K&R locatie, kortparkeerplaatsen, en de fietsparkeerplaatsen voor ouders. In korte overzichtelijke stukjes tekst wordt de uitleg en onderbouwing gegeven. In deze flyer staat de eigen verantwoordelijkheid van ouders voorop maar wordt wel aangegeven dat bij geconstateerde misstanden de school via politie en BOA handhavend kan optreden.

Met enkele aanpassingen kan de structuurschets de basis vormen voor de flyer.

Het moet voor ouders duidelijk zijn wat de gedragsregels zijn

Het gewenste gedrag voor de ouders wordt voor een belangrijk deel uitgedragen in het schetsontwerp buitenruimte. Voor ouders staat een flyer ter beschikking waarin alle gedragsregels verkeer verwoord zijn. Deze flyer is ook (als pdf) opgenomen op de website van de school. Jaarlijks worden op de eerste, centrale, ouderavond van een nieuw schooljaar de gedragsregels getoond en toegelicht.

Aanmelden nieuwe leerling

Bij het aanmelden van een nieuwe leerling krijgen ouders bij het intakegesprek informatie over het gewenste verkeersgedrag en de afspraken hieromtrent. Dit vormt een vast onderdeel van het intakegesprek. Zowel in het gesprek zelf als in de vorm van de hiervoor genoemde flyer. Zo weten ouders direct wat de gedragsafspraken van het Kindcentrum zijn en is het voor hen meteen duidelijk wat er van ze wordt verwacht. Op deze manier kunnen ook zij hun kind direct vanaf de eerste dag veilig naar school brengen. En met het inschrijven van hun kind committeren aan de bijbehorende gedragsafspraken.

Gedragsdeals versterken maatregelen

Gedragsdeals zijn afspraken die mensen met zichzelf maken, om met hun gedrag bij te dragen aan het oplossen van een probleem. 'Alle beetjes helpen' is het idee achter de gedragsdeals. Klein is ten slotte het nieuwe groot. Van alle deelnemers wordt een kleine gedragsverandering gevraagd, die ze relatief gemakkelijk kunnen uitvoeren. Bijvoorbeeld één keer in de week hun kind met de fiets naar school brengen, of fietsverlichting aanzetten als het donker is. Die kleine aanpassingen bij elkaar opgeteld, zorgen ervoor dat een grote verandering plaatsvindt.

Gedragsdeals zijn de manier om de maatregel kracht bij te zetten door de doelgroep zich te laten committeren aan bepaald gedrag. De theorie achter de werking van gedragsdeals is als volgt: Vaak hebben mensen het idee dat hun actie geen verschil maakt, omdat er zoveel anderen om hen heen zijn die toch niet veranderen. Dit fenomeen komt vaker voor bij maatschappelijke problemen: hoe groter de groep, hoe minder persoonlijke verantwoordelijkheid men voelt. Door mensen hier bewust van te maken en te benadrukken dat elke kleine bijdrage al helpt, wordt het verantwoordelijkheidsgevoel bij alle deelnemers vergroot en kan het verkeersveiligheidsprobleem rondom school verminderd worden. Zo is een belangrijk onderdeel van de gedragsdeals dat deelnemers zelf kunnen kiezen welk gedrag ze gaan uitvoeren. Ze hebben keuzevrijheid, dit voorkomt weerstand. Als mensen het gevoel hebben dat hun keuzevrijheid wordt aangetast, gaat men met de hakken in het zand. Door mensen zelf hun doelgedrag te laten kiezen, zullen ze zich hier niet zo snel tegen verzetten.

Verkeersouders

Bij het opstellen van het mobiliteitsplan is gebleken dat het meedenken door ouders en kinderen zeer gewaardeerd wordt. Tijdens de Heerlendag zijn ouders en kinderen

betrokken in het proces. Naast het gevoel gehoord te worden, ontstaat er een gevoel van trots dat kinderen mee willen/kunnen denken. Hieraan kan tevens het fenomeen sociale bewijskracht worden gekoppeld (zie kader). Hoewel het lastig kan zijn om vrijwilligers te vinden die structureel mee willen denken over het onderwerp verkeer, zijn verkeersouders die zich actief inzetten toch gewenst. De verkeersouders zijn de 'oren van de ouders' ten aanzien van verkeer. Zij horen problemen, ideeën, klachten enzovoort vaak eerder dan de schoolorganisatie. Binnen de verkeerswerkgroep kan daarop actie genomen worden.

Een verkeersouder praat mee binnen de school over mogelijke verbeteringen en maakt zich sterk voor het betrekken van de ouders bij verbetering van de verkeersveiligheid van hun kinderen, een veilig schoolomgeving en veilige routes, goed verkeersonderwijs en vooral: het maken van goede afspraken tussen alle betrokkenen. Verkeersouders maken deel uit van het landelijk netwerk van verkeersouders. Zij krijgen een introductietraining en een startpakket met handleiding en kunnen twee keer per jaar deelnemen aan een themabijeenkomst.²

Ouders als verkeersbrigadiers

Ouders kunnen hun steentje bijdrage door als verkeersbrigadier de kinderen te begeleiden bij het oversteken. Het Kindcentrum kan een rooster opstellen waarop ouders kunnen aangeven wanneer zij beschikbaar zijn. Ook hieraan kan het fenomeen sociale bewijskracht worden gekoppeld (zie kader). Hoewel het lastig kan zijn om vrijwilligers te vinden die mee willen helpen, zijn verkeersbrigadiers die zich actief inzetten gewenst.

Sociale bewijskracht

Als ouders bijvoorbeeld zien dat er al veel andere ouders zijn die zich actief gaan inzetten, kan het helpen om te laten zien hoeveel ouders al actief zijn (sociale bewijskracht). Bijvoorbeeld door het bijhouden van een lijst met naam en handtekening of een poster op de deur van de school of een lijst in de schoolgang duidelijk worden gemaakt dat de initiatieven breed gedragen worden.

Bij het benaderen van potentiële vrijwilligers is het van belang dat de voordelen van vrijwilligershulp benadrukt worden. Ouders dragen bij aan een verkeersveilige schoolomgeving en zorgen ervoor dat ongevallen in de omgeving vermeden worden.

Fiets stimuleren

Er zijn verschillende manieren om het gebruik van de fiets voor het wegbrengen en ophalen van kinderen te stimuleren:

- Thema-avond inrichten om het belang toe te lichten dat de fietsen en lopen naar school gewenst is om de verkeersproblematiek rondom de school te verminderen.
- Het op afstand moeten parkeren kan een aanleiding zijn voor ouders om hun kind(eren) met de fiets te brengen in plaats van de auto.

² De Schoolspits: een boek vol ideeën over veilig brengen en halen, Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Utrecht (2000)

4.3.4 Omwonenden

Naast de bovengenoemde doelgroepen hebben omwonenden ook hun bestemming in de directe omgeving van het Kindcentrum. In het algemeen geldt dat het verkeersgedrag van omwonenden moeilijker te sturen is. Dit is ook geen verantwoordelijkheid van het Kindcentrum. De maatregelen die hieronder worden benoemd zijn dan ook aanbevelingen die belanghebbenden kunnen gebruiken bij het informeren van de omwonenden.

- **Omwonenden op de hoogte stellen van de gewijzigde verkeerssituatie rondom de school.** Wanneer er een nieuwe gedragsregel op straat wordt ingesteld, dienen de omwonenden ook op de hoogte te zijn van de afspraak. Het liefst worden bewoners betrokken vanaf het moment dat maatregelen ontwikkeld worden. Omwonenden kunnen op de hoogte gesteld worden door bijvoorbeeld het verspreiden van flyers in de brievenbus, via de schoolwebsite of via het versturen van een email.
- **Omwonenden in het beginstadium op de hoogte brengen van projecten en acties en de mogelijkheid geven inbreng te leveren.** Omwonenden kunnen op de hoogte gebracht worden van projecten en acties door bijvoorbeeld het verspreiden van flyers in de brievenbus, via de schoolwebsite of via het versturen van een email.

5

Ideeën voor de komende jaren

Aanvullend op de acties en maatregelen uit hoofdstuk 4 zijn in dit hoofdstuk een aantal maatregelen/acties beschreven die de komende jaren toegepast kunnen worden. Dit moet u zien als een ideeënbundel waaruit u de komende jaren kunt putten. Aandacht voor verkeer blijft een proces dat in beweging is. In de komende jaren ontstaan er vast momenten waarop nieuwe acties nodig zijn om ontstane situaties weer aan te pakken.

Loop- en fietsbus

Loop- en fietsbussen worden gevormd door groepen van kinderen die lopend of met de fiets naar school gaan, begeleid door een of meerdere volwassenen. De bussen volgen een bepaalde route naar school vanaf een vast startpunt in de wijk. Op de route zijn verschillende bushaltes vanaf waar de bus op een vaste tijd vertrekt. Kinderen kunnen zo op verschillende punten op de route in de bus stappen.

Herkenbare school-looproute

De veelgebruikte looproutes naar school wordt herkenbaar gemaakt door bijvoorbeeld kindervoetstappen op het trottoir die de route aangeven. Of door herkenbare bordjes te plaatsen langs de route. Op deze manier is voor de kinderen duidelijk waar ze moeten lopen, en voor ouders en omwonenden is het duidelijk dat hier kinderen lopen en dat ze extra moeten opletten.

Kinder-verkeersborden

Kinderen ontwerpen verkeersborden die geplaatst worden in de schoolomgeving. Op deze verkeersborden zetten ze tekstuele boodschappen waarin het gewenste gedrag wordt genoemd. Bijvoorbeeld 'parkeer in de vakken'. Er kan ook door middel van een tekening duidelijk worden gemaakt welk gedrag gewenst is.

Kinderen delen 'parkeerbon' uit

Kinderen bekeuren ouders en kinderen die zich verkeersonveilig gedrag rondom de school. Ze maken tekeningen van het goede gedrag in de omgeving van hun school en delen die uit als boetes. Zo worden deze ouders en kinderen op hun foute gedrag aangesproken, wat ze zelf misschien niet in de gaten hebben. En ze zien meteen wat er wel van ze verwacht wordt. Beloon daarnaast ook het goede gedrag. Laat kinderen bijvoorbeeld smileys uitdelen aan auto's die goed geparkeerd staan.

Kinderen als agent of scheidsrechter

Kinderen verkleed als politieagent controleren de ouders op hun parkeergedrag. Als ouders fout parkeren, worden ze door de agent bekeurd. De aanwezigheid van de kinderagenten speelt in op sociale controle. Ouders worden zich bewust van hun eigen gedrag, omdat ze het idee hebben dat ze gecontroleerd worden. Hierdoor passen ze hun gedrag, aan de sociale norm en het gewenste gedrag aan.

Bord met ogen

Als mensen zich bekeken voelen, houden ze zich beter aan de gelende regels en sociale normen. Het gevoel dat men bekeken wordt, kan al voldoende zijn, bijvoorbeeld door een verkeersbord met een paar ogen of een camera op te hangen.

Vestiging Eindhoven
Emmasingel 15
5611 AZ Eindhoven
T (040) 235 25 00
F (040) 235 25 55

www.goudappel.nl
goudappel@goudappel.nl

adviseurs
mobiliteit
Goudappel
Coffeng